

Ombyggnaden av Fors Kvarn.

Jan & Inga Lill Lagerström

Att ta över Fors Kvarn kändes som ett viktigt pund att förvalta. Redan på våren 1989 fick vi veta att Maj och Sven Linnell skulle sälja. Vi hade sett fastigheten ett par år tidigare när vi var på besök hos dem. Sven visade oss runt. Den gamla kvarnen bestod då av enkla

brädväggar med gamla stockar som stöttade väggar och tak. Janne blev eld och lågor och såg genast vilken potential kvarnen hade. Tänk att bygga om detta till bostad. Så när vi så fick besked att säljtanken var verklighet så kunde vi inte låta bli att fundera runt detta. Vi gjorde en del skisser och diskuterade möjligheterna innan vi tog kontakt med Maj och Sven och berättade att vi var intresserade. Därefter började en hektisk tid med kontakter med kommunen, bygglov, lån och andra viktiga detaljer. Bl.a. fick vi besök av kommunens antikvarie som skulle besiktiga kvarnen. Hans åsikt var att vi inte skulle bygga om kvarnen till bostad utan skulle göra ett snickeri av den. Han motsvarade verkligen vår uppfattning av en antikvarie. I basker och fotrikliga skor gick han runt och fotade alla möjliga detaljer samtidigt som han beklagade våra planer. Efter någon timme upptäckte han att han inte hade någon film i kameran. Vi fick preliminärt bygglov redan efter någon vecka.

Under ombyggnaden av kvarnen bodde vi i mjölnarstugan. Men för att kunna göra det måste vi dra in vatten och installera tvättmaskin och toalett.

Kvarnen från sydväst

Äldsta dottern anslöt en dag för att hjälpa mig att måla i köket. Jag glömmer aldrig när hon kom med bussen och hade ett helt kylskåp med sig på en liten bagagevagn. När hon skulle gå av bussen och jag skulle hjälpa henne, rullade hela ekipaget ner i diket och det var med stor möda som vi lyckades baxa upp det på rätt köl igen. Kylskåpet kom på plats och efter det serverades den första koppen kaffe i lilla Mjölnarstugan. Till första advent 1990 flyttade vi in i stugan. Det var trångt men mycket charmigt och vi minns den första tiden med mycket värme. Emellertid var det inte helt utan problem. Efter några dagar upptäckte jag att mitt hår blivit grönt. Det hade uppstått en kopparutfällning i den gamla vattenberedaren. Så det blev till att köpa ny. Den gamla var en stor bånglig historia, inbyggd i en garderob. Hela garderobsväggen fick rivas och byggas upp på nytt.

De små mössen gjorde sig också påmind. Varje natt hörde vi dem springa mellan tak och vind. Ibland ramlade de ner i mellanväggarna till ett ackompanjemang av kratsande. En natt blev jag presenterad en levande mus i min säng av vår katt som trodde jag skulle bli glad. Vi glömmer heller aldrig den mus som fastnat i en ventil och dofterna av den innan vi äntligen hittade resterna av den.

Till julen fick vi besök av såväl grannar som släktingar och det var väldigt roligt med alla julkalas i denna härliga miljö. Trots det lilla utrymmet hade vi

gran och alla tillbehör som hör julen till. Och tänk vad levande ljus skapar stämning i en liten stuga.

På nyåret skrev vi på det slutliga köpeavtalet och Maj och Sven bjöd på kalkonmiddag. Det kändes faktiskt lite pirrigt att vi tagit över ansvaret för Fors och vi blev lite matta när vi tänkte på allt arbete vi hade framför oss.

Men spännande var det.

Forsån söder om kvarnen i högvatten

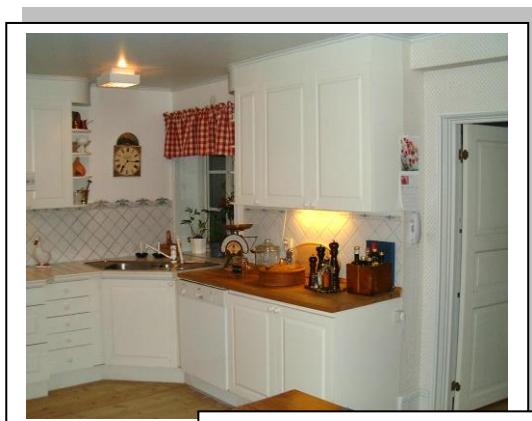

Köket när vi började...

Våren 1991 började den stora ombyggnaden av kvarnen. 2,5 ton isolering skulle bäras från parkeringen ner till huset. Det var upptakten till det stora jobbet som väntade oss. Efter 6 veckor med två snickare var det dags för Janne att ta över. Bostaden skulle göras på två av de tre planen kvarnen består av. På övre planet två sovrum, TV-rum och badrum. På

det nedre planet vardagsrum, kök och hall. Tvättstugan blev till i mjölnarens gamla kontor. Källarplanet fick bli snickarboea och förråd för bräder m.m. Janne jobbade varenda kväll med att lägga in isoleringen. Det var en tung uppgift med klåda på hela kroppen som följd. Och när han målat alla tak hade det nästan tagit musten av honom.

Framåt sommaren var det dags att ta itu med fönstren. En uppgift som fick bli min. Det var en tuff uppgift det med. Det var gamla fönster där olja, damm och gamla spindelnät hade gjort sitt för att de skulle bli ordentligt igengrodda. Att ta sig igenom 26 bågar på ut- och insidan och emellan var enformigt. Dessutom var jag så ivrig att få börja planera och projektera trädgården – mitt stora intresse. Men byggnationen framskred även om det naturligtvis blev förseningar på grund av leveransfördröjningar. Trots det flyttade vi in på hösten även om vi fick diska och laga mat i tvättstugan och ännu inte hade något vardagsrum. Men vad gjorde det. Det var underbart att äntligen få hem våra möbler, kartonger med porslin och böcker, som varit magasinerade under ett år. Vardagsrummet blev klart sommaren därpå med de inbyggda bokhyllorna, som

...och numera!

vi ritat tillsammans och Janne tillverkade. Äntligen kom böckerna på plats.

Min iver att få börja med trädgården kunde jag inte stävja. Så under den första sommaren, när vi bodde i mjölnarstugan började jag med gräsmattan mellan mjölnarstugan och gamla

drängstugan längst ner i trädgården. Det tog sju veckor att få ordning på marken. Den hade ju blivit uppgrävd för trekammarbrunnens avloppssystem. Köra med jordfräs (Jannes jobb), plocka sten i det oändliga och kratta i omgångar. Det var åtskilliga kärror som kördes bort och lika många kärror jord som skulle köras dit. Under hela anläggningstiden var det extremt varmt och solstinget var inte långt borta. Till slut var det ändå dags för sådd och det kändes oerhört härligt när vi stod och tittade ut över alltihop och sa, att nu är det bara att vänta. Tack vare värmen och den höga luftfuktigheten grodde gräset med rekordfart. Redan på tredje dagen kunde vi ana en grön skiftning. Vilken lycka!

På natten till den fjärde dagen vaknade vi av ett hemskt dån utanför huset. Det regnade. Men inte något lätt sommarregn utan snarare något som liknade ett monsunregn. Så började det åska och blixarna sken upp

Vardagsrum!!!

rummet. Vi sprang upp ur sängen och drog upp rullgardinen. Det vi såg var nästan överkligt. I backen upp till vägen störtade vattnet ner. Runt huset gick det vågor. Trätrallarna på vår lilla uteplats flöt omkring som förlista båtar. Den nyanlagda gräsmattan var numera en sjö. Blixarna slog tätt över himlen. Längre stod vi paralyserade av vanmakt.

Vardagsrum???

Det restaurerade Vattenhjulet

När vi vaknade nästa morgon hoppades vi att vi bara haft en ond dröm. Det var svårt att tro att nattens oväder varit verkligt. Vi gick ut för att titta på förödelsen. Nästan hela sådden hade spolats bort och de precis grodda fröna låg i drivor längst ner i trädgården. I jorden hade det blivit stora vattenfyllda kratrar. Hela dagen gick åt att försiktigt sopa tillbaka alla gräsfrön och jämna till gropar och ojämnheter.

Det var ett tufft arbete. Några veckor senare hade vi ändå en gräsmatta, även om det inte var den perfekta matta vi tänkt oss. En av orsakerna till allt vatten som störtat ner var en för liten dimension på avrinningsröret från vägen och ner till ån. Vägverket kom och inspekterade och lade ner ett mycket större rör så vi skulle slippa uppleva detta igen.

Planeringen av trädgården fortsatte nästa sommar. Visionen om flera "rum" med olika teman har successivt vuxit fram. Det har och är oerhört roligt, men inte helt problemfritt. Jag vet inte varför, men jag hade fått för mig att det skulle vara ganska lätt att arbeta i jorden på Fors. Men oj vad jag bedrog mig. För så mycket sten, tegel, glas och järnskrot som ligger i marken får man nog leta efter. Mest var det på ön som ligger mellan forsens och kanalen. Därifrån flyttade vi bort 20 ton sten, glas och tegel. Idag växer Rhododendron, ormbunkar och marktäckare på ön. Även om det ständigt pågår förändringar och förbättringar är trädgården i det närmaste klar och sommaren 2002 hade vi vår första trädgårdvisning. Samma sommar blev också trädäcket klart som ligger i direkt anslutning till kvarnen och forsens. Där är också en liten pool under tillverkning.

Vatten har vi mycket av, både önskat och oönskat. Vid några tillfällen när det regnat kraftigt har ån svämmat över. Svårast har det varit när det vräkt in över dammluckorna, tagit vägen över ön och vidare nedåt i trädgården. Då har det tagit både jord och växter med sig. Det har kostat både tid och pengar att återställa sådant. Nu har vi spikat kokosmattor efter stränderna och det håller åtminstone kvar växterna. Man lär så länge som man lever.

Vintern 95/96 var en ovanligt svår vinter. Kylan kom mycket tidigt och våren var extrem sen. Efter julvistelse på Utö kom vi hem till ett utkyllt hus. Bara +10 inomhus och inget vatten. Efter en hel del mekande fick vi klart för oss att det låg en stor ispropp i marken mellan husen. Så det fick bli rörjouren och ett par tusenlappar mindre i portmonnån. Men det var inte slut med detta. Lagom till påsken blev vattnet missfärgat och luktade illa. Vår brunn låg i en svacka nedanför Ringhagen, som gränsar till vår tomt. Ytvattnet hade kommit in i brunnen och i ytvattnet fanns hästurin från hagen. Nu var det allvarligt. Vattnet gick inte att vare sig duscha i eller att använda i matlagning. Vi fick hämta vatten på gården och duscha på jobbet. Ja, det gick ju ändå med gäster på påskmiddag och redan på annandagen stod brunnsborrarna här för att borra till ny brunn.

Men för det mesta är det ju frid och fröjd. Det är underbart att sitta ute på sommarkvällarna och titta på forsens. Det är verkligen ett privilegium att få bo så här. Att det sedan finns gott om djur som vi kan studera på nära håll. Visst är minken ett skadedjur, men det är ändå spännande att få se den springa utefter ån. Hägern var en överraskning när vi såg den första gången, mycket vacker. Det finns gott om laxöring i ån och på våarna kommer fasanerna fram till fågelbordet. Rådjuren håller sig som väl är på behörigt avstånd, men gulliga att se på lite avstånd. På vintern får vi också besök av strömstaren som är mycket läcker där den står och niger mitt i forsens. Jag glömmer heller aldrig den vår då ett andpar följde mig hack i häl när jag gick runt och arbetade i trädgården. En groda har flyttat i en liten damm och får små barn varje vår.

2002 förvärvade vi mark på andra sidan ån mot Berga så nu är det nya projekt på gång.

Mjölmarstugan

Även om vi rensat upp bland omkullfallna träd och rensat bland sly där redan tidigare med Berga naturbruks skolas tillåtelse, har vi nu mer fria händer. Här finns stengrunden kvar från den gamla kommunala tvättstugan. Den är nu förvandlad till en låtsasjordkällare med smultron på sluttningen. Den gamla grunden till ett gammalt stall har nu blivit en liten stenträdgård med en bänk att sitta att vila på. En utmärkt plats att sitta och titta på skovelhulet när det går med vattenstänken som glittrar i solen.

För närvarande gör vi en större renovering av mjölnarstugan. Vi har tagit fram det gamla taket i rummet och fann gamla vackra stockar. Vi har renoverat den öppna spisen och slipar och målar både hus och möbler för fullt. Huset är tänkt att bli gästhus främst för barn och barnbarn, men givetvis också för långväga gäster. Sysslös är man ju aldrig när man bor så här, men det hör ju till. Vi får ju så väldigt mycket tillbaka.

Västra sidan av ån med stenpartier och resterna av gamla kommunala tvättstugan.